

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 15. oktobra 1884.

O b s e g: Razglas kranjskim živinorejcem o prodaji plemenskih goved v Ljubljani. — Izkaz obdarovanih razstavljavcev na kmetijski razstavi v Krškem. — Kako naj se globoko oranje pravilno in koristno izvršuje. (Konec.) — Seja centralnega odbora c. k. kmetijske družbe dné 12. oktobra. — Deželni zbor kranjski. — Nos (povest). — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Razglas****kranjskim živinorejcem o prodaji plemenskih goved v Ljubljani.**

C. k. kmetijska družba kranjska bode v Ljubljani 18. oktobra t. l. dopoludne ob 9. uri na dvorišči gostilnice „zum baierischen Hof“ na dunajski cesti 5 plemenskih juncev in 2 telici štajarskega muriškega (sivega) plemena prodajala.

Ta živina se bode postavila na prodaj za polovico tiste cene, za katero jo družba kmetijska kupi, in se proda tistemu, kdor največ za-njo dá proti temu, da jo 1) koj plača in 2) se s pismom zaveže, jo najmanj dve leti za pleme obdržati.

K tej dražbi se zato pripuščajo samo kranjski živinorejci.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 4. oktobra 1884.

Karol baron Wurzbach-Tannenberg,
predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

Izkaz obdarovanih razstavljavcev na kmetijski razstavi v Krškem.

Dobili so sreberne svetinje sledeči gospodje:

1. Grof Ervin Auersperg na Turnu pri Krškem — za najboljšo in najbogatejšo zbirko domačih pridelkov z ozirom na to, da se je tudi pri družih oddelkih hvalevredno udeleževal. Imel je jako veliko zbirko sadja, zelenjave itd. Njegova vina so urejena bila v prvi (belo vino) in drugi razred. Pohvalil se je tudi njegov jabolčnik in kis. Zunanja oblika njegove razstave je bila kaj okusna in veličastna; pri urejevanji grof Auerspergovih razloženih predmetov in pri uredbi skupne razstave ter dekoracije je imel njegov prvi vrtár velike zasluge. Z ozirom na to se je grofu E. Auerspergu dala tudi diploma c. kr. kmetijske družbe in njegovemu prvemu vrtárju častno darilo 20 gold.

2. Sreberno svetinjo je dobil čast. gosp. J. Vesel, župnik pri Sv. Duhu blizu Krškega — za najboljšo zbirko namiznega sadja. Ta gospod je razstavil na jako okusno postavljenem stojalcu tako lepa jabolka in hruške, kakoršno si človek le misliti more, in kakoršna človek navadno le naslikana vidi. Njegova zbirka je imela okolo 30 vrst sadja, katero je sam izredil, dobivši drevje iz sadjerejske šole na Slapu. Njegove najboljše vrste jabolk in hrušk bile so vse pravilno imenovane in se tudi v tej zadevi odlikovale od družega, obilo razstavljenega in tudi v obče zelo pravilno imenovanega sadja.

Nikdar se ne bi nadejali, da more pri Sv. Duhu, v Velikem in Malem Trnu tako okusno sadje obrodit.

3. Sreberna svetinja je pripadla g. Ogulinu iz Novega mesta, ki je razstavil najboljšo in najbogatejšo zbirko pravilno imenovanega grozdja. Gosp. Ogulin je strokovnjak v kmetijstvu, s katerim se uže celo svoje življenje bavi. V dosego večje popolnosti je obhodil mnogo kmetijskih razstav, bil razsojevalec tu in tam, aranžiral pred štirimi leti prvo dolensko kmetijsko razstavo v Rudolfovem in bil prvi sprožitelj in delavec tudi pri naši razstavi.

4. Sreberno svetinjo je dobila grajščina na Raki — za najboljšo zbirko brezdimno posušenega sadja, katerega je obilo razstavila v velikih košarah. Tudi pri družih oddelkih razstave se je grajščak gosp. Lenk udeležil. Njegove razstavljene reči si videl v prvi največi sobi, v telovadnici med stroji (za vinarstvo) in orodjem, na dvorišči (brane) in pred šolo, kjer je imel lepo živino. Še celó dva para močnih in lepih vprežnih volov je pripeljal na ogled — in v eni sobi je bil tako prijazen, da je dal razložiti velik zemljevid kranjske dežele iz 18. stoletja (star kacih 150 let). Grajščak g. Lenk s svojim sinom, ki se jako zanima za slovenski jezik, je kazal jako veliko simpatijo do razstave. V dokaz naj navedem to, da je podaril odboru 30 gold. za tri darila kmečkim izložnikom.

5. Sreberna svetinja je pripadla gosp. Martinu Hočevarju za najbogatejšo zbirko belih žlahtnih namiznih vin lastnega pridelka. In to je tudi bila zbirka bogatega g. Hočevarja, ki ima velikansko zalogo domačega vina od l. 1872. dalje. Ni se mu moglo nikakor odrekati prvo darilo, če tudi so bila razstavljena od družih gospodov izvrstna vina čistega risleca, toda

najbogatejšo zbirko žlahtnih vin imel je vendar le g. Hočev ar, ki se je uže pri družih oddelkih mnogobrojno udeleževal.

6. Sreberno svetinjo je nesel seboj v Maribor g. Vrba, nožar, ki je s svojim lastnoročno izdelanim sadjarskim, vinarskim in vrtarskim orodjem prišel k razstavi in tu obiskovalcem skozi teden dni razkazoval in prodajal svoje čez vse hvalevredno orodje nizke cene.

Bronaste svetinje so dobili:

1. Kmetijska podružnica v Bošt anji za veliko zbirko (29 vrst) namiznega sadja. Bošt anjci s svojo podružnico so kaj hvalevredni kmetovalci, ki so se posebno sadjereje lotili. V izgled jim je posebno predsednik kmetijske podružnice, gosp. A. Planinec, in grajščina bošt anjska, ki se po izreku oskrbnika g. Bohutinskega toliko peča s sadjarstvom, da ji ono več donaša nego vinarstvo.

2. Bronasto svetinjo je dobila za najbogatejšo zbirko žlahtnejše zelenjave gospa Josipina Hočev ar. Vrla gospa, vzgled vsaki gospodinji visokega in nizkega stanu, razstavila je krasno zbirko iz svojega prelepega vrta, kjer so pod njenim nadzorstvom izrastli toliko izvrstni sadeži.

3. Bronasto svetinjo je dobil gospod Viljem Pfeifer, župan itd. v Krškem, za svoja izvrstna bela in črna vina. Gosp. Pfeifer ima v svoji velikanski kleti tudi veliko zbirko vin, katera so razsojevalci enoglasno postavili v prvi in drugi razred. On prideluje vino na Tržki Gori pri Krškem in na Raki.

4. Bronasto svetinjo je dobila gospá Ana Kod on iz Srebernič pri Novem mestu za bogato zbirko domačih poljskih pridelkov, od katerih je razstavila zlasti veliko lepih nenavadnih žitnih semen.

5. Za bogato zbirko pravilno imenovanega grozdja je dobil bronasto svetinjo č. g. župnik Schweiger, ki je iz daljne Radovice pri Metliki poslal veliko grozdja.

6. Drugo darilo za brezdimno posušeno sadje je dobil čast. g. župnik A. Tavč ar na Raki, namreč bronasto svetinjo. Njegova razstava ni bila tako velikanska kakor od grajščine raške, a obsegala je ipak lepo sadje in dobro vino, a njegovo brez dima posušeno sadje je bilo tako okusno, da je v tej stroki zaslužil drugo darilo.

7. Bronasta svetinja je romala na Jesenice pri Vélíki Dolini v roke veleposestnika in zdravnika dr. Namorža. Ta gospod je razstavil mnogovrstne reči, listnato zelje, lepo sadje in drugo. Med njegovo izložbo je pa imponirala velika košara olupljenih češpelj (prunel) in za te je dobil prvo darilo iz tega oddelka, namreč bronasto svetinjo. Gosp. Namorž producira v veliki meri olupljene češplje, on si vzdržuje v ta namen po 24 delavcev.

(Dalje prihodnjič.)

Kako naj se globoko oranje pravilno in koristno izvršuje.

Spisal M. Rant.

(Konec.)

Skoraj in gotovo še boljše, nego gnoj prec podoravati, bilo bi pa, da se v to odločena njiva precej v jeseni 2½ do 5 centimetrov globokeje preorje, dobro prebrana, se v teku zime na-njo zadosta dobrega in močnega gnoja navozi, kateri se po nji lepo in enakomerno razgrne, ali kakor pravimo: raztrosi. Na tako pripravljene svet je najbolje v prihodnji pomladi krom-

pir saditi, ali ga pa z repnim semenom obsejati. Potem se na takem zemljišči sporedno vrše nasetve raznih strnin, kot to umno kmetijstvo uči. Pri tako pripravljene in globokeje preoravani zemlji veseliti bode se imel kmetovalec uže v prvem letu kot vrednega plačila svojemu trudu, obilnejših, bogatejših in okusnejših pridelkov tako, da mu koristno-naprednega opravka nikdar žal ne bode. Korist, katero nam pravilno izvrševano globokeje preoravanje njiv in poljá rodí, daje in donaša, je očividna; z umnim postopanjem pri tem more si napredni kmetovalec poleg zadostnega in dobrega gnoja svoje njive in polja tako zboljšati, da mu njegov trud v prihodnje brez posebnih njim in nesreč z podvojenimi in boljšimi pridelki hvaležno povračujejo.

„Brez truda ni kruha“, veli prislovica. Koliko je pa še dan današnji mučnega truda, sosebno med domačimi kmetovalci, kateri jim niti male suhe skorjice kruha ne daje. Zakaj to? Odgovor je kratek: „Ker se trudapolno delo in začetje brez vseh naprednih pravil umnega kmetovanja izvršuje“. Praktičen človek v ravno istem času in v enakem položaji z veliko manjšim trudom več nego dvakrat toliko doseže in svoje delo koristneje dovrši, nego oni, kateri se brez glave, brez reda in brez vsakoršnih naprednih pravil trudi in mučno ukvarja. Tudi pri naprednem kmetovanji mora biti vsako delo o pravem času ter ob enem tudi pravilno dognano in izvršeno. Le na tak način trudapolnemu in mučnemu prizadevanju pošteno, obilno, dobro in gotovo plačilo izostalo ne bode.

Globokeje preoravanje, pravilno in o pravem času izvršeno, zboljša vsako kulturno zemljišče brez razločka na zemeljsko vrsto ali sorto; a še posebno ugaja pa onim peščeno-prhalčasto-humoznim zemljiščem, katerih plitva brazda je v teku mnogobrojno-letnega in sporednega obdelovanja se v pracati prah spremenila in razpadla. Uže po ne ravno preobčutnih sušah je brazdino površje takega zemljišča sam drobni prah, kateri deževnice ne sprejema lahko, in na katerem se taka ob le nekoliko trajajočih deževjih zopet skoraj brez vse koristi raz površja v ozračje izpuhtí. Tako zemljišče zboljša se s tem najgotoveje, da se izpod navadne prhalčaste plitve brazde z globokejim preoravanjem od časa do časa primerna plast spodnje nerodovitne zemlje (katera pa po razpadu in kemičnem naravnem razkroju tudi rodovitna postane) na njeno površje dovede; ker je ta zemlja bolj zvezana, sprejema tudi ložeje in v bolj obilni meri deževnico v-se, a pod taisto pa tudi drobna prhalica brez posebne suše — vlažna ostane, in to po — iz zemlje izpuhtevajočih se soparih, kateri se ž njo družno spojé.

Marsikoga utegnili bi pred globokejim preoravanjem svojih njiv in polja plašiti misel, da bode potem potreboval dosta več vprežnih moči pri oranji, nego je je do sedaj. Pa — ta bojazen bila bi le opravičena, ako bi se globokeje oranje nameravalo z najstarejšim neukretnim domačim plugom izvrševati, kateri je še tu in tam v okoženo-podedovani navadi in je tudi uže pri navadno-plitvem oranji za ubogo vprežno živino prava muka, bolje rečeno: „živinska vica“. — Ako si pa napredni kmetovalec za preoravanje svojih zemljišč omisli lastnosti zemlje primerno novošegno oralo, preoraval bode ž njim svoja zemljišča se sedanjo navadno vprežno močjo ložeje in sigurneje, tudi globokeje, nego se to sedaj poleg starega neukretnega lesenega pluga ob plitvem oranji godi.

Kakor more dandanašnji izurjeni rokodelec svoja dela s praktičnim in priročnim orodjem bolje, gotoveje, točneje in sigurneje izvrševati, da splošni konkurenci ne podleže, ravno tako je tudi za domačega polje-

Izkaz obdarovanih razstavljalcev na kmetijski razstavi v Krškem.

(Dalje.)

8. Čast. gosp. dekan Aleš v Semiču nas je kaj razveselil s svojimi pridelki. Dolgo je razsojevalni odbor premišljeval, ali ne bi temu izložniku pripadalo prvo darilo za razstavljeno izvrstno vino rislec in rulanec. On sam piše razstavnemu odboru sledeče:

„Podpisani je poslal v razstavo nekoliko vina in grozdja iz svojega vinograda, v katerem so zasajene domače trte, največ jih je pa izvinorejske šole na Slapu, katere je dobil pred tremi, štirimi in petimi leti.

Zemlja je ilovata. Vinograd meri dva orala; povprečni letni donesek je 70 do 80 avstrijskih vedrov.

Belo vino se prideluje iz beline, lipovke, podbela, ovnjaka, zelenike, belega moškata in kraljevine.

Črnina se dobi iz drobne in debele črnine, burgundeca, katerim se pridene nekoliko ružice.

Vinograd leži v Semiški Gori pri nizkem.

Krompirjevo seme je došlo lansko leto od Neumanna iz Leutersdorfa v Saksoniji.

Med vsemi vrstami se je najbolje obnesel „Queen of the Valey“. Njiva, na kateri je bilo posajenega pol mernika semena, meri 25 □ sežnjev, zemlja je precej dobra in črna in srednje gnojena, pa se ga je nakopalo 8 mernikov. „Champion“ in „Imperator“ sta se srednje obnesla, pa sta jako dobrega okusa. „Magnum bonum“ je pa jako dobro ostal.

Sliv ali češpelj se je na farovškem vrtu pridelalo 220 mernikov, iz katerih so se napravile prunele, ki se v Gorico po 40 do 50 gold. metrični cent prodajo. Sveže češplje pa se prodajajo po 60 kr. mernik.

Nekoliko se jih pa nasušilo.

Razstavljene pridelke, kolikor jih je, prepustim z zaboji vred slavnemu razstavnemu odboru.

Tudi razstavljalvec Janez Šusteršič prepušča razstavljeno sadje odboru.

Šusteršič je nasušil 12 metričnih centov češpelj in prodaja metrični cent po 14 gold. v Semiču.

Slivovke bode našgal en hektoliter; liter po 50 krajcarjev.

Vse te češplje je pridelal na svojem vrtu.

„Funtnih“ jabolk je dobil na enem drevesu 2½ hektolitra; hektoliter se prodá tukaj za 1 gld. 80 kr. „Vošček“ je dobil na treh mladih drevesih tri hektolitre.

Zimskih hrušek je dobil na dveh mladih drevesih dva hektolitra; hektoliter se prodá za 2 gold. 50 kr.

Za grozdje se še opomni, da je bilo za razstavo trgano 23. t. m., torej ni moglo dozoreti. Prava trgatav se bode pričela še le 6. oktobra ali še pozneje.“

Če je kdo zaslužil bronasto svetinjo, je gotovo čast. g. Aleš prvi.

9. Med žlahtnimi vini se je odlikovala mnogobrojna zbirka vin iz krupske grajščine pri Metliki (g. barona Apfaltrerna). Vsa vina so bila dobra, a krona iz te zbirke je bilo vino iz laškega risleca. Zato je pripadla temu razstavljalcu tudi bronasta svetinja.

10. Med žlahtnimi črnimi vini je bilo najžlahtnejše vino burgundsko gosp. barona Berga v Mokronogu. Zato je dobil od razsojevalnega odbora prvo darilo tega oddelka: bronasto medalijo. Grajščina mokronoška, lastnina tega izglednega kmetovalca, je v obče veliko reči izložila: žita, sadja, zelenjav itd. Enako tudi mokronoška kmetijska podružnica, kjer je g. baron Berg načelnik. Pod skupnim imenom te podružnice je razstavilo veliko kmetov, župnikov in učiteljev. Grajščina mokronoška je razstavila tudi vse

načrte, po katerih popravlja svoje travnike, suši in namaka. Te načrte je izdelal štajarski travniški inženir Possek. Načrti predstavljajo travnike pri pristavi Zagorici v občinah Pijavce pri Mokronogu. Travnik Golovca je 50 oralov velik, travnik Škofija pa 16 oralov. Od prvega travnika se je zboljšalo 45, od drugega vseh 16 oral, torej skupaj 61 oralov.

Delo sušenja in namakanja se je pričelo l. 1882., deloma po pogodbi. Pred zboljšanjem ni kar nič ali silno malo trave rastlo na teh travnikih.

Po nekod so bili travniki čisto suhi, drugod pa prenamočeni, rastla je slaba in kislava trava. Poprek se poprej na leto ni več pridelalo kakor 13 metričnih centov na enem oralu, namreč sena in otave.

Pa se poprej tudi ničesar ni storilo za zboljšanje travnikov. Zaradi tega pa je sklenila grajščina, travnike po nekod sušiti, po drugod namakati. Vodstvo za to delo se je izročilo omenjenemu gosp. inženirju. Na travniku Galovcu se je na 25 oralih po cevih voda odpeljala, a na vseh 45 oralih pa napeljala. Napravile so se zatvornice na 8 načinov.

Zoper Mirno, ki večkrat preplavi, se je napravil jez in velika zatvornica. Iz rezanega kamna in cementa se je 10 zatvornic naredilo. Za napeljevanje vode je skupno 60 manjših hrastovih zatvornic. Voda se napeljava iz Jeseniškega potoka, in sicer po posebnem zidanem kanalu.

Na drugem travniku (Škofija) se je vseh 16 oralov popravilo in delo se nadaljuje še na travnikih pri drugi pristavi (Hauptthal) in bode se v bodočem letu dokončalo.

Vsega skup se je toraj 76 oral travnikov popravilo. Stroški za drenažo znašajo za eno oralo 43 gl., za napeljevanje vode, za jezove in planiranje pa 42 gold., skupno torej 85 gold. za eno oralo. Kolikor se pa preračunati more, bode se v bodočih letih 25 do 30 metr. centov sena in otave na enem oralu pridelalo, torej 12 do 17 metr. centov več. Ako se računati metr. cent na 2 gold., tedaj bi bil letni donesek za kaci 30 gold. na enem oralu večji nego sedaj.

Iz tega se razvidi na eni strani, koliko se trudi mokronoška grajščina, da poboljša sebi v korist in drugim v izgled svoje travnike, na drugi strani pa, da se ne vstraši nobenih sredstev, kedar gre za zboljšanje naše kmetije, od katere bodo pravi dobiček še le potomci prav spoznavali in uživali.

Gosp. baron Berg zasluži torej vse priznanje.

(Konec prihodnjič.)

Navod k umetni riboreji.

Ker se bliža čas, začetka prve in najvažnejše dobe umetne reje postrv, zdi se nam umestno, da opozorimo vse one, kateri nameravajo pričeti riborejo na sledeče:

Priprave.

Kdor ima blizo svojega stanovanja čisto, tudi po zimi odprto studenčno vodo, od + 4 do 7° R. zamore poskusiti z umetno rejo postrv, lipanov, sulcev i. dr. rib enake vrste. Pri dotični vodi se pa mora prirediti primerni tok, kateri ima padec od 3 po 4 palcev na 20 čevljev.

Za orodje se potrebuje:

1. Nekoliko lončenih valilnih koritcev, ki so en čevelj široki, 4 palce visoki, krog in krog luknjasti, kakor rešeto, Luknjice naj bodo tolike, da gre skozi nje pletiča igla srednje velikosti. Taka koritca se tudi iz kositarja izdelujejo;

meznih gospodarjev spoznavati moremo po stanu njihovih poslopij, osobito iz streh na taistih; občinskih zastopov in županstev iz javnih potov v njihovem področji, a prebivalcev celega kraja pa iz kolikosti pravilno ali pa napačno oskrbovanega sadnega drevja.

Izkaz obdarovanih razstavljavcev na kmetijski razstavi v Krškem.

(Dalje.)

11. Bronasto medalijo je dobil gosp. Kapele v Metliki za najboljši vinski jesih; razstavil družih reči ni bil, a v tem je mož strokovnjak, in niso ga mogli drugi razstavljalci kislin, katerih je več bilo, prekositi.

12. Graščina pleterska pri Št. Jerneji je imela lepe pridelke razstavljene, na pr. velike buče, in neko ameriansko krmo za prašiče, ki se na leto 5- do 6krat kosi ali žanje. Vsega priporočila vredna.

Obdarovana pa je bila ta graščina za izvrstni jabolčnik ter dobila v ta namen odločeno bronasto medalijo.

13. Za surovo maslo so se poganjali štirje izložniki, nekateri s prav okusnimi velikimi štrucami, a prvo darilo pri tej skupini, namreč bronasto medalijo, je dobila rakovniška graščina.

14. Za med v satovji je dobil enako premijo gosp. Al. Gač v Kostanjevici, ki je razstavil tudi medeni stroj.

15. Gosp. N. Hoffmann je razstavil svoje prav dobro nožarsko orodje in dobil zato bronasto medalijo.

16. Za najboljše grozdne mline in tlačilnice je dobila bronasto medalijo firma Mayfart in C. v Beči (Praterska ulica), ki je razstavila še družih velikih strojev, mlatilnic, slamoreznic, koruzolušilnic itd.

17. Za kmetijsko orodje (pluge, brane, katere prav po ceni izdeluje in prodaja) je dobil bronasto medalijo tudi g. Fr. Luttenberger v Weizu na Štajarskem.

Darila v denarji:

1. 20 gld. mokronoška kmetijska podružnica, ker je od veliko svojih udov nabrala raznovrstnih pridelkov in jih lepo razložila.

2. 5 gold. Fr. Kerin pri sv. Križu za lepo grozdje, okusno obešeno.

3. 10 gold. Gebauer, učitelj v Tržišah, za pridelke iz svojega lepo urejenega šolskega vrta, čegar načrt je bil tudi razstavljen.

4. 5 gold. Al. Janež v Krškem za razstavljeni najboljši cviček, edino razpisano premijo za to vrsto vina.

5. 10 gold. J. Wasser za izvrstno surovo maslo.

6. 5 gold. Piletič, čebelar v Stari Vasi pri Št. Jerneji, za med v satovji.

7. 5 gold. vrtar graščine Ruperčvrh pri Novem mestu.

8. Kapucinski samostan v Krškem za lepo grozdje 5 gold.

9. Abram, nadučitelj v Kostanjevici, za med v satovji 5 gold.

10. Ivančič iz Mladevine za izdelovanje ribežnov 5 gold.

11. Hren J. iz Gorenjega Gradiša pri Toplicah za grozdni mlin 10 gold.

12. Majhen iz Ribnika za izdelovanje dobrih škafov in brent 5 gold.

Iz gosp. Lenkovega darila:

13. Rohrman v Dobravški Vasi za poljske in vrtno pridelke 10 gold.

14. Okoren v Tržišah za sadje in zelenjavo 10 gold.

15. Levičar na Cesti za grozdje (edini navadni kmet iz krškega sodnijskega okraja, ki ga je razstavil) 10 gold.

Diplome c. k. kmetijske družbe:

1. Šušteršič J., župan v Semiču, za sadje (imel je največja jabolka „funtarice“).

2. Mayfart in drugovi v Beču za obilo velikanskih kmetijskih strojev.

3. Planinec Anton v Boštanji za grozdni smučak in vrelo kad.

4. Graščina Klevevž (pl. gosp. Jombard) za prav dobra vina, zelenjavo, sadje in žito.

5. Volčič J., župnik v Šmarjeti, za veliko zbirko sadja, zelenjave, žita itd., kaj okusno in razločno razstavljena — v podobi piramide.

6. Grof Erwin Auersperg na Turnu za vsestransko razstavo in za velike zasluge pri razstavi (plačal je stroške za godbo, za kar naj se mu kar na tem mestu zahvala izreče).

7. Fran Gregorič v Krškem za izvrstna bela in črna vina.

8. Karol Ženir v Krškem za izborna črnina.

9. Pstross, graščak in c. k. namestnik v pok., v Ruperčvrhu za raznovrstne lepe pridelke, osobito za lan s predivom.

10. Pezdirec J. v Drašicah pri Metliki za grozdje in vino.

11. Nemškovaška graščina za mnogovrstne kmetijske pridelke.

12. Grivec Fr., kaplan v Leskovci, za izvrstna vina. (Konec prih.)

C. k. avstrijsko društvo sadjerejcev

imelo bode od 15. do 17. novembra t. l. v Gradci svoje potovalno zborovanje za leto 1884.

Predsednik društva gosp. grof Attems nas prosi, da sadjerejce na to zborovanje posebno opozorimo, ker je spored zborovanja za avstrijsko sadjarstvo zelo važen.

Spored zborovanji je sledeči:

1. Razpravljanje društvenih predmetov.

2. Razgovor o porabi sadja, na podlagi pridobljenih izkušenj na osredni postaji za porabo sadja v Liebenauvi pri Gradci.

3. Razgovor o kupčiji s sadjem in o pospeševanji te kupčije.

Kdor se tega zborovanja udeležiti hoče, naj to predsedniku društva naznani, ravno tako tudi pristop k društvu.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli vršile se bodo dne 29. in 30. decembra t. l., in sicer: 29. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskali podkovske šole, 30. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesá.

Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglasé pri podpisnem vodstvu do 15. decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole ljubljanske
dne 1. novembra 1884.

Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški,
začasni vodja.

jenjem; gnoj je namreč, kateri pospešuje razpad in razkroj do sedaj še surove spodnje plasti, on pripomore izdatno, da se ista tako rekoč razkrije — da postane sposobna za vzrejališče naših kulturnih rastlin.

Zraven tega omenjam, da je za ilovno, pa tudi za vse druge zemlje, kojim je obilno primešan železni okis zraven hlevskega gnoja neobhodno gnojilo apno, ako jih hočemo polagoma poglobljevati.

Kjer bi nam presajanje jakosti spodnje do sedaj še ne porabljene plasti, preglavico delalo, tam začnimo najprvo s poskusi na malih prostorih — po očitno dobrem vspehu pa splošno na polji.

Toraj počasi in pazljivo!

Gosp. dopisnik nadaljuje:

„Globokeje preoravane njive gnojé se pa s zadostnim gnojem lahko uže pred oranjem tako, da se ob enem gnoj precej podorje.“ „Skoraj in gotovo še boljše, nego gnoj prec podoravati, bilo bi pa, da se v to odločena njiva precej v jeseni 2½ — 5 centimetrov (uže 5 cm.! opazka pisatelja) globokeje orje, dobro pobrana (oho! op. pis.) se v teku zime na-njo zadosti dobrega in močnega gnoja navozi, kateri se po nji lepo in enakomerno razgrne ali kakor pravimo: raztroši. Na tako pripravljen svet je najboljše v prihodnji spomladi krompir saditi.“

Tej metodi, ki se je v najnovejšem času izcimila, ugovarjati moram sledeče:

Gledati nam je pred vsem, da vsled globokejšega oranja na površje spravljeno surovo spodnjo plast postavimo kolikor mogoče vplivu zime, da jo mraz, voda, zrak itd. dobro prešine in razkroji, da postane godna za vzrejališče naših kulturnih rastlin. Eminentne, da neobhodne važnosti je toraj, da pustimo tako zemljišče čez zimo v surovih brazdah, da ima zemljišče kolikor mogoče največje površje, da je vstop in učinek mraza, zraku itd. kolikor mogoče neoviran, kajti mraz učini vendar-le najizdatnejšo, najcenejšo in najhitrejšo razkrojitev.

Kar se gnojenja tiče, se ono skupno z obdelovanjem tacega globokeje oranega zemljišča ravna tudi po rastlini, kojo hočemo sejati v spomladi na dotično zemljišče.

Vsled globokejega oranja pride, kakor je znano, prejšnja zgornja plast navzdol in surova spodnja navzgor — na površje. Sejati moramo toraj rastline, ktere tako stajališče prenašajo in to so one, koje imajo globokosežne, močne korenine, s kojimi lahko rabijo spodnjo plast za vzrejališče. Z najboljšim vspehom se je sejala do sedaj na taka zemljišča v normalnih razmerah, kakor skušnje v ozbilji povesodi pričajo pesa, v drugi vrsti krompir.

Ker je pa krompir naša glavna okopovalna rastlina in ker jo je tudi gosp. dopisnik omenil, v to svrhu saditi ga hočemo na globokeje preorano zemljišče.

Krompir prenaša skoraj vsako gnojilo, vendar mu stara gnojilna moč najbolj ugaja; vsled one je krompir okusnejši pa tudi manj gnjilobi podvržen.

Gledati nam je toraj na eni strani, da kolikor mogoče zgodaj podorjemo gnoj, na drugi strani pa, da pustimo globokeje preorano zemljišče v surovih brazdah čez zimo. Priporočljiv je v tej zadevi sledeči način, o kojem sem se imel priložnost sam prepričati na naprednih kmetijah:

Strnišče dotičnega polja, kojega hočemo globokeje orati, naj se plitvo podorje in na to plitvo podorano strnišče zadostno krepkega, močnega gnoja navozi. Ta gnoj se takoj enakomerno raztroši in tako pognojeno polje še pred zimo (najbolje pa takoj) globokeje preorje in pusti potem čez zimo v surovih brazdah do spomladi.

Gnoj se lahko tudi takoj na strnišče navozi, dobro raztroši in tako pognojeno strnišče pred zimo globokeje preorje, a pusti v surovih brazdah čez zimo.

Kjer je pa globokejše oranje uže udomačeno, tam pa postopajo tako, da po končani zimski setvi strnišče globoko preorjejo, enkrat povlečejo (da se gnoj ložje raztroši in v spomladi ložje podorje) v teku zime na isto gnoja navozijo (navadno, ker je v to svrhu pozimi največ priložnega časa) gnoj dobro, enakomerno raztrošijo, spomladi pa zgodaj podorjejo.

Kjer imamo več zvezne zemlje in mrzle, priporočljiv bi bil tudi ta način, da se v teku zime na surove brazde globokeje preoranega zemljišča gnoj navozi, dobro raztroši in zgodaj spomladi podorje.

V. Rohrmann,
pristav deželne vinarske šole na Slapu.

Izkaz obdarovanih razstavljalcev na kmetijski razstavi v Krškem.

(Konec.)

Diplome od kmetijske podružnice v Krškem so dobili:

1. Rudež Karol, grajščak v Gracarjevem Turnu, za vino in sadje.
2. Vitez Šavinšek, grajščak v Metliki, za mnogovrstne kmetijske pridelke.
3. Scheyer Moric, nadgozdar v Radečah, za veliko in okusno zbirko sadja in žita ter za ameriškansko sušilnico za olupljene češplje z žveplanjem (je bil odlikovan za-njo tudi lani pri razstavi v Brnu).
4. Šuler J., župnik v Trebelnem, za sadje, lan in krompir.
5. Zalokar A. v Vinici pri Šmarjeti za jabolčni mlin in zelenjavo.
6. Bučar (Wutscher) v Brezovici pri Št. Jerneji za prav dobra vina.
7. Zadnik S., župnik na Čatežu ob S., za mnogovrstne pridelke, osobito za krompir.
8. Rupert Anton v Krškem za prav dobra vina.
9. Měchora v Novem mestu za zelenjavo in za sadje.
10. Smola A. Vinc., grajščak v Grmu pri Novem mestu za kmetijske pridelke v obče.
11. Lavrinšek Marija v Krškem za prav dobro vino.

Velika pohvalna pisma so dobili:

1. Zorc, župnik v Mokronogu, za krompir.
2. M. Perko, ključavničar v Sevnici, za jabolčni mlin.
3. I. Pfeifer, trgovec v Leskovci, za črno vino.
4. Dr. Suppan v Novem mestu za grozdje.
5. Miklavčič v Trebelnem za vino.
6. Kr. Lavrič, učitelj v Trebelnem za vino.
7. Metelko v Trebelnem za vino.
8. Fr. Lavrič, nadučitelj v Škocijanu, za olupljene češplje.
9. Grčar, župnik v Tržišah, za vino.
10. J. Vanič, trgovec vinski v Krškem, za žganje in cognac (konjak).
11. M. Tavčar na Narpelju, za sadje.
12. „Obst- und Weinbau-Zeitung“ na Dunaji za to literaturo.
13. Zagorec v Št. Jerneji za vino in sadje.
14. Jugovic v Krškem za žganje.
15. Košir, župnik v Št. Rupertu, za mehikansko pšenico.

16. Graščina Otočice za jabolka.
17. Dvornik v Krški Vasi za vino.
18. Škaberne v Novem mestu za krompir.
19. Jan. Vanič v Krškem za dobro vino.
20. Meisel v Beli Cerkvi za izvrstni krompir.
21. Bojanec v Št. Petru za dobro črno vino.
22. Romé, župnik v Št. Petru, za razna dobra vina.

23. Graščina brežka in skopiška za ameriškansko koruzo in hmelj.

Manjša pohvalna pisma za hvalevredno udeležitev pri razstavi so dobili:

Gosp. Auman v Krškem, Ana Majcen, Jera Škoperc, Penca, Kepa, Pišmaht (od mokronoške podružnice), Dolinar (župnik v Št. Janžu, Hafner v Tolstem Vrhu, Trinkaus v Št. Janžu.

Zasluge pri razstavi so imeli v prvi vrsti gosp. Ogulin, potem g. Schwarzer. Ta dva bosta odškodovana za svoj trud s častnim darilom, ako ostane odboru še kaj zaloge. Enako tudi gospod Janež v Krškem.

Posebna hvala gre tudi sl. požarni straži in uniformirani gardi, ki ste skrbeli za red, zlasti prri dan razstave.

Naposled pa še osebna zahvala vsem razstavljalcem in obiskovalcem. Od razstave bode imelo veliko korist vse ljudstvo, zlasti pa še kmetijsko-meščanska šola v Krškem, ki si bode od razstavljenih predmetov priredila počasi mali kmetijski muzej. V inenu razstavnega odbora

Lapajne.

Peronospora viticola — hud sovražnik vinske trte.

Spisal R. Doléne, vodja deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

Kakor v vipavski dolini, tako je tudi na sosednjem Primorskem, po uremski dolini in drugod letos vinskim trtam listje kaj zgodaj zrujavelo ter tudi odpadlo. Pričetkom meseca avgusta pričelo je uže trtno listje rujaveti, koncem avgusta, pričetkom septembra, torej ravno takrat, ko je grozdje zoriti pričelo, je v dostih vinogradih uže skoro popolnem odpadlo, tako da je grozdje, kjer ga je kaj bilo, čisto golo na trti ostalo.

Priprosti človek v vipavski dolini in gotovo ne manj drugod, kjer se je ta nezgoda letos ali pa uže v prošlih letih prikazala, smatra za vzrok tej prikzni, neko „strupeno rôso“. Sploh je naš priprosti kmetovalec, kedar o škodah prouzročenih na rastlinah po nevidljivih mikroskopičnih bitstvih, to je, po glavicah govori, z sodbo o vzroku bolezni kmalu pri kraji, neka „strupena rôsa“ je tega kriva, pravi, in sodbe je konec.

No, kakor nas „mikrologija“, to je, véda o mikroskopičnih živih bitstvih, naj si bodo uže rastlinskega ali pa živalskega izvora uči, so prevagljivi večini dandanašnjih rastlinskih bolezni, kakor trtni plesnobi, žitni snetljivosti, črnenji krompirja, rožičevosti češpelj itd. itd. kaj majhna živa bitja, glivice (pilze) vzrok, rôsa, sploh vlažnost pa le povod njihovemu pričetku.

Tako je tudi z boleznijo, katera se nam je letos na vinski trti v tako obilni meri s tem razodela, da je trtam dosti prezgodaj listje odpadlo. Vzrok tej škodljivi prikazni ni nikaka strupena rôsa, ampak mikrologom in v stroki izobraženim kmetovalcem kaj

dobro poznata glivica, kateri se latinski „peronospora viticola“ pravi.

Ta glivica je, pod mikroskopom ali drobnogledom opazovana, od konca do kraja močno, da popolnem podobna oni glivici, katera krompirjevo bolezen provzročuje, in katera se latinski „peronospora infestans“ zove. Ako so vremenske razmere poletnega časa tej glivici ugodne, ako namreč po hudi vročini, kar mahoma bolj hladno, posebno pa vlažno vreme nastane — in tako je ravno letos bilo — potem se ta glivica na spodnjih stranéh trtnega listja ugnjezi ter naprej razvija. Napadeni listi zadobé na spodnji strani neke bele, klobučevini podobne maroge, te maroge se sčasom čez ves napadeni list razširijo, da razširijo se tudi čez vse liste. Listi pričnejo vsled tega najprej ob robcih rujaveti, to je, se sušiti, ter proti gorenji strani zavihavati. Konečno postane vse listje skora čez in čez rujavo, zvihamo, suho in — odpade. Tako se listje zaradi tega spreminja, ker se glivica, katera to bolezen provzročuje, v njegove dihalne luknjice zaraste, te popolnem zamaši, ter tako daljno dihanje trte — kajti saj je pač sploh znana reč, da rastline po listju dihamo — onemogoči. Kakor hitro pa listje odpade, ali kakor hitro trta dihati neha, neha tudi vse daljno razvijanje še ne dorastlih, ali prav za prav ne dozorelih delov trte, kakor zorenje grozdja, zorenje še ne v les spremenjenih pognankov. Grozdje ostane vsled tega kislo, pognanki rumeno-zeleni. Škoda, provzročena po tej glivici, je torej dvojna, prvič kislo vino, drugič pomanjkanje mladik pri sledečem obrezovanji trt. No, letos nam je v prevagljivi meri le prvo škodo trpeti, ali pomislimo, kaj ta glivica v bodočnosti lahko stori. Kakor skušnja — posebno v Italiji — uči, se pričetek te glivice nikakor strogo na letni čas ne veže, ona nastane lahko tudi prav zgodaj v poletnem času, ko trte še skoro čisto nič pognanjkov v mladike, to je v dozorjeni mladi les spremenile niso, ko so k večem najspodnejši njih členi — saj obstoji pognanek kakor tudi iz pognanka nastala mladika vinske trte in posameznih členov — dozoreli. In ako to nastane, potem gorjé pridelovalcem vina, kajti naravni nasledek te prikazni je potem ta-le: V sledeči jeseni, osobito ako je ona zadosti vlažna in gorka, zarenejo očesa dozorelih členov, trte ozelené v drugič, one tudi v drugič cvetejo; pa — vse to postane žrtva prvega mraza. Trtorejec pride potem trte obrezavat, ali žal! na nji ne najde niti enega zrelega očesa. In tako je vinska letina za dve leti popolnem vničena, kajti v prvem letu po tako hudem nastopu glivice nima trta še nič zrelega rodovitega lesa, no, v sledečem je pa sicer dozoreli les na trti, pa on je nerodovit, ker ne raste na dvo-, ampak večletnem lesu. Pomočka proti tej škodljivki nimamo še nič.

Gospodarske novice.

Nov način pokončevanja trtne uši.

Mimo brezštevilnih sredstev za pokončevanje trtne uši se je v zadnjem času priporočevalo ugonobljenje zimskega jajca uši ter tako mislilo zapreči plodenje tega mrčesa. Tako sredstvo izumil je Francoz Mirepose, ter obstoji v tem, da se trte poškopijo z gorko vodo. To delo izvrši se z parno brizgalnico, katera se štirimi konjskimi silami po dolgih kavčukovih cevih vročo vodo brizga. Balbiani, kateri je take poskuse priredil, najdel je, da je uspeh izvrsten — pa — stroški so tako visoki, da na ta novi način, trtno uš pokonče-